

God man för ensamkommande barn och ungdomar

Den nya lagen (2005:429) om God man för ensamkommande barn och ungdomar trädde i kraft den 1 juli 2005.

Enligt denna lag ska överförmyndarnämnden utse en god man som går in och "tar över" föräldrarnas roll när dessa inte finns tillgängliga för barnet. En mera korrekt benämning av föräldrarollen i detta sammanhang är att gode mannen är en juridisk ställföreträdare i föräldrarnas ställe. Det innebär att gode mannen företräder barnet både som **vårdnadshavare** och **förmyndare**. God man har således ansvaret för barnets personliga och ekonomiska förhållande.

Några av Gode mans uppgifter

- Ansöka om uppehållstillstånd hos Migrationsverket
- Ansöka under asylprocessen hos Migrationsverket om särskilt bidrag, som exempelvis kan vara till kläder, busskort, fritidsaktiviteter
- Hjälpa barnet - och närvara - i samband med utredning hos Migrationsverket och socialnämnd
- Närvara vid förhör hos polis och åklagare – om barnet utsatts för brott eller gjort sig skyldig till brott
- Delta vid utvecklingssamtal, elevvårdssamtal, utredningar hos skola och socialtjänst, delta vid upprättande av vårdplan
- Hjälpa barnet att få kontakt med hälso- och sjukvård
- Hålla kontakt med boendet där barnet bor
- Verka för en familjeåterförening
- Ansöka om studiebidrag
- Medverka till att teckna hyreskontrakt innan barnet fyllt 18 år om eget boende är det bästa för barnet

Vad ingår inte i gode mans uppdrag

- Som god man kan du inte ansöka om barnbidrag för barnet. Detta blir en uppgift för socialtjänsten att göra.
- Till skillnad från en förälder har gode mannen inte ansvar för den dagliga omvårdnaden och tillsynen av barnet och inte heller har gode mannen någon försörjningsplikt. Dock måste gode mannen reagera och agera för barnet om denne får vetskap om brister i den dagliga omsorgen.
- En god man kan som regel inte förväntas följa med barnet till skola, läkare eller fritidsaktiviteter. Det är snarare en uppgift för personalen på boendet där barnet vistas, familjehemmet eller en social kontaktperson, som socialtjänsten tillsatt. Trots denna begränsning kan det ändå vara så att barnet vill att gode mannen blir den som följer med som mänskligt stöd vid exempelvis ett känsligt läkarbesök.

Gode mannen har ingen lagstadgad tystnadsplikt men ska självklart inte föra vidare känsliga uppgifter till utomstående. Gode mannen ska inte heller föra vidare information som berättats i förtroende. Om överförmyndarnämnden får kännedom om att det skett överträdelse kan det vara skäl för att gode mannen entledigas.

Särskilt förordnad vårdnadshavare för ensamkommande barn och ungdomar

När barnet fått permanent uppehållstillstånd ska en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare utses för barnet. Den gode man som förordnades när barnet kom till Sverige ska då ersättas av en särskilt förordnad vårdnadshavare. God mannen har dock kvar sitt uppdrag till dess en särskilt förordnad vårdnadshavare utses. Skulle det bara återstå en till två månader innan barnet fyller 18 år, kan det vara rimligt att godmanskapet kvarstår. Skulle den gode mannen vilja fortsätta som särskilt förordnad vårdnadshavare går det bra.

Särskilt förordnad vårdnadshavare ska tillsättas enligt Föräldrabalken (1994:381) om barnets föräldrar är avlidna eller varaktigt förhindrade att utöva vårdnaden om barnet. Det är socialnämnden som tar ansvar för att barnet får en särskilt förordnad vårdnadshavare men överförmyndarnämnden ger förslag.

Vad skiljer särskilt förordnad vårdnadshavare uppgifter från gode mannen?

Uppdraget som god man innebär att vara väl förtrogen med asylprocessen, föra barnets talan gentemot myndigheter och organisationer och i övrigt vara särskilt lämpad att hjälpa nyanlända ensamma barn till rätta under den första tiden i Sverige.

En särskilt förordnad vårdnadshavare träder in när barnet fått permanent uppehållstillstånd, när det således är klart att barnet får stanna i landet. Rollen som särskilt förordnad vårdnadshavare är liksom rollen som god man att vara förälder för barnet utan att ha försörjningsplikt eller krav på att barnet ska bo hos dem, förutsatt att de inte är familjehem för barnet.

Som särskilt förordnad vårdnadshavare ligger fokus mer på vardagliga frågor, att i samråd med barnet planera för framtiden, inför sin myndighetsdag. Förmodligen har barnet redan fått bankkonto, id-kort och ansökt om studiemedel eftersom gode mannen som barnet haft redan ordnat detta i samband med att barnet fick uppehållstillstånd. I den nya rollen ingår naturligtvis fortfarande att företräda barnet inför skola och myndigheter. Om barnet är placerad i familjehem kan en eller båda av familjehemsföräldrarna utses till särskilt förordnade vårdnadshavare förutsatt att de samtycker till detta.

Det är Tingsrätten som fattar det slutgiltiga beslutet om vem som blir särskilt förordnad vårdnadshavare på förslag från stadsdelsförvaltningen.

Uppdraget som särskilt förordnad vårdnadshavare upphör när barnet/ungdomen fyller 18 år.

Några uppgifter som en särskilt förordnad vårdnadshavare har

- Ansvara för barnets ekonomi
- Ansöka om barnbidrag om barnet är under 16 år, ansöka om studiebidrag och övrigt bistånd enligt socialtjänstlagen
- Hjälpa barnet vid kontakter med hälso- och sjukvård
- Medverka vid utvecklingssamtal, elevvårdsamtal, utredningar hos skola och socialtjänst, delta vid upprättande av vårdplan
- Om barnet begått brott eller utsatts för brott – bistå barnet hos polis och domstol
- Hålla kontakt med barnet och boendet
- Förbereda barnet inför sin 18 års dag – ställa i bostadskö, adressändring
- Internet - banken m.m.

Vad ingår inte i uppdraget som särskild förordnad vårdnadshavare

- Den särskilt förordnade vårdnadshavaren har inget försörjningsansvar för barnet
- Som särskilt förordnad vårdnadshavare har du inte ansvaret för den dagliga omvårdnaden. Det är personalen som har det praktiska, dagliga ansvaret för barnet enligt de regler som finns på boendet. Personalen är tillsammans med barnet ansvarig för hur hon/han sköter skola och fritid. Omvårdnadsansvar har den särskilt förordnade vårdnadshavaren om denne även är familjehem för barnet. Som särskilt förordnad vårdnadshavare får du ett arvode för ditt uppdrag.